

Negyven esztendő az idegenforgalom szolgálatában

Ünnepélyek, versenyek rendezésével, akciók szervezésével teremtette meg a Menetjegyirodából lett IBUSZ a magyar idegenforgalmat

Az Idegenforgalmi és Utazási Vállalat a következő évben üli meg fennállásának negyvenedik esztendjét. Ez a jubileum azért érdekes, mert összefügg a kispolgári Pest-Budának olyan világvárossá való kivirágzásával, amelyet mind az öt földrészen ismertté, közkedvelté és vonzóvá tettek. Az IBUSZ fejlődése együttjárt Budapest nagyrafejlődésével, sőt talán igen nagy érdemeket is követelhet a maga számára, hogy Budapest firdővárosát a világvárosok sorába emelte és népszerűvé tette.

Megalakulása idején, 1902-ben Magyarországnak nem volt önálló külképviselete. Az osztrák-magyar diplomácia látta el ezt a szolgálatot s amint köztudomású, Magyarországra nézve kevésbé kedvezően. A nagyvilág alig tudott róla s ami ismeretes volt felőle, az inkább gúny és neveltség, mint érdekesség volt. A világhírű turisták legfeljebb ha Bécsig utaztak el s ha valamelyik külképviselet Magyarországot, vagy Budapestet fel akarta volna keresni és ott kér tájékoztatást a látóvalók, érdekességeit és utazási lehetőségeit felől, akkor inkább elijesztették szándékától, semhogy rábeszéltek volna. Az idegenforgalmat akkor mint nemzetgazdasági értéktermelő tényezőt nem ismerték fel és nem is volt hatóság, közület, vagy közintézmény, amely ezzel a kérdéssel egyáltalán foglalkozott volna. Mégis világotjárt magyar emberek érezték, hogy szükség volna olyan intézménynek megalapítására, amely Magyarország felé a világ figyelmét felhívja. A kezdeményező *Láng József*, a Hálóközi Társaság budapesti jegyirodájának főnöke és *Szlatényi Béla*, a *Thomas Cook & Son* világhírű utazási irodának tisztviselője voltak. Hamarosan találtak vállalkozó magyar embereket az intézmény megalapítására. Vágúj helyi *Hoffmann Sámuel*, a nagy szállítási vállalat tulajdonosa, *Pollák Gyula dr.*, az akkoriban épített és Budapest látványosságának számító *Royal-shálló* egykori igazgatója, *felpécsi Képpich Gyula dr.* és mások látták hozzá a társaság megalapításához. Központi Menetjegyiroda címen alakították meg a vállalatot, amelynek igazgatóságában a kezdeményezőknél kívül szívesen vállalták helyet *Eszterházy Mihály gróf*, *Szapáry Pál gróf*, *Dessewffy Arisztid gróf*, *Sigray Antal gróf*, *Bayens Marcell báró*, a *Waggon Lits* igazgatója. A felügyelőbizottságban pedig *Perger Ferenc*, *Reimann Gyula* és mások kaptak helyet. A társaság tükarának *Dessewffy gróf* ajánlata *Gálos Kálmán* neveztek ki, aki korábban már közismert volt öletgazdagságáról, hallatlan szervezőképességéről, bőséges külföldi tapasztalatairól. A vállalat első irodája a *Mária Valéria-utca*ban, az *I. Eső Magyar Általános Biztosító Társaság* székházában nyílt meg 1902 szeptember 15-én és már akkor egyesítette magát a *Magyar Királyi Államvasutak*, a *Cook-cég* és a *Waggon Lits* magyarországi képviseletét. Akkoriban a Menetjegyiroda uttörő munkát végzett, mert a nagyközönség elképzelni sem tudta azt, hogy Budapest egy néhány-szobás irodában kiállított cédulákból álló jegyfüzettel a világ bármely részébe eluazhat, hogy itt kapott utalványokat hotelszobák bérletére felhasználhat, hitelleveket szerezhet és hogy az utazással kapcsolatos minden szükséges elintéznivalóját már ebben az irodában ki-elégítheti.

Duna-ünnepély, bikaviadal, repülőverseny

Az iroda azonban nem pusztán arra fektetett súlyt, hogy vasúti jegyeket eladhasson, hanem megértette, hogy Magyarországra külföldi utasokat csak úgy vonzhat, ha megfelelő érdekességekről gondoskodik. Igen helyesen már akkor rájöttek, hogy főleg a keleti országok felé kell propaganda-munkát kifejteniök, hogy onnan kapjanak utasokat, akik itt a magyar fővárosban megtalálják mindazt, amit otthon nélkülöznek s ne kelljen Budapest

— megállás nélkül — keresztülutazniok Bécsbe és távolabbi városokba a nyugati kultúra megismerésére. A keleti embereknek Budapestre vonzásán túl az idegenforgalmi attrakcióknak egész sorát eszelték ki és hajtották végre, hogy Magyarországra minél több külföldi ember látogasson el. Így már egy évvel a megalakulás után a vállalat megrendezte a Duna-ünnepélyt, amely valójában nem váltotta be a hozzá-fűzött reményéseket, mert az attrakció főérdekességét, a tüzijátékot, a többnapos esőzés elmosta, mégis jelentős összeget hozott jótékony célra és megmutatta, hogy az idegenforgalmat ilyen eszközökkel meg lehet teremteni. A következő évben, ami az idősebb generáció számára még emlékezetes, bikaviadalokat rendeztetett. Ez már olyan tömegeket mozgalt meg, hogy Budapest egész üzleti élete jótékonyan megérezte. De nemcsak Budapest fellendítése volt a vállalat célja, hanem a magyar Tatra téli életét is meg akarták teremteni, ezért tisztviselőket elküldtek Davosba tanulmányutra s azok ott a téli sportokba begyakorolva magukat, annak eszközeit, a ródit, bobsli, tobogánt, skeletont többszáz példányban hozták magukkal és igyekeztek a Tatránban népszerűsíteni. Ugyanakkor a síspont megteremtése érdekében szerződtek *Durban Hansen* norvég bajnokot, azonkívül hoztattak díszes norvég stolkjær-szánkókat és ezekkel sikerült is a Tatránban télidőben nagy közönséget összehozni.

A további rendezések között emlékezetes és felejthetetlen az 1909 nyarán rendezett nagy repülőverseny. Azt megelőzően néhány hónappal már *Blériot* járt Budapest és híhetetlen érdeklődést keltett fel azzal, hogy vagy száz méter magasságig fel tudott emelkedni a földről. A Menetjegyiroda rendezte nagy repülőverseny az egész országot megmozgatta és Budapestre hozta, de eldöntötte az akkori repülő színe-javát is, akik valóságos meghökkenéssel vették tudomásul, hogy az első díjat annak adja a rendezőbizottság, aki a budai hegyeket átrepüli. Ezt szinte lehetetlen vállalkozásnak tartották, nem sejtve, hogy néhány hónappal később repülőgéppel a *Mont Blanc* felett fog-nak elszárgulani.

Huszonhétezerrel száznyolcvanezerre emelkedett a vendégek száma

De nemcsak ilyen látványos dolgokat rendeztek meg, hanem művészi programról is gondoskodtak, aminek ékes bizonyága az 1912-ben megrendezett nagyszabású *Wagner-ciklus*, amelynek során az *Operában* és hangversenytermekben a nagy mester legkiválóbb műveit adták elő világszerte ismert művészek. Ezekkel a vállalkozásokkal párhuzamosan egyre nagyobb tömegben terjesztették szerte a világban a mind izléesesebb és mind vaskosabb prospektusokat és illusztrált albumokat, úgyhogy évek múlva már jelentékeny idegenforgalmat tudtak Budapestre összpontosítani. A vállalat működésének érdemességét és hatáosságát a számok mutatják. Amíg 1901-ben a budapesti szállók és penziók részéről bejelentett külföldiek száma 27.998 volt, 1911-ben ez a szám már 55.200-ra emelkedett, 1921-ben, a háború és forradalmak nyomán csak 21.275 volt a vendégek száma, de 1931-ben már 99.171, 1937-ben pedig 182.747. (Azóta a háborus bonyodalmak következtében ez a szám újra sajnálatosan lecsökkent.)

A külföld a magyar kezdeményezés nyomán

Természetesen a vállalat és az egész idegenforgalom kifejlődésére óriási hatással volt a világháború kitörése. Ez jóformán megsemmisítette az eddig elért eredményeket és egész más fejlődési vonalat irt elő. A háború kellős közepén, 1917-ben megalapították a németbirodalmi *Mittel-europäisches Reisebüro*, amely az osztrák és a magyar

vasutak és természetesen a német közlekedési vállalatok központi jegy-kiadó szervének indult meg. A háború szerencsétlen kimenetele folytán azonban az osztrák koncesszió nélkül kezdte meg működését. A Menetjegyiroda akkor kapott először kizárólagossági jogot a MÁV. jegyeinek az árusítására, de azzal a kikötéssel, hogy a külföldi árusítást a berlini *MER*-nek kell átengedni. Az idegenforgalom hatósági fejlesztése tulajdonképpen a világháború után vált általánossá és akkor fogadták el azt az elvet, amelyet a magyar magánvállalkozók a Menetjegyiroda megalapításával már tulajdonképpen 15 évvel előbb felfedeztek, azt ugyanis, hogy minden ország a maga idegenforgalmi érdekeit a legjobban úgy képviseli, ha minden nemzet megalakítja saját idegenforgalmi vállalatát. Sorjában megalakultak ezután az egyes országokban az idegenforgalmi vállalatok, Ausztriában az *Österreichisches Verkehrsbüro*, Olaszországban a *C. I. T.*, Csehszlovákiában a *CEDOK*, Lengyelországban az *ORBIS*, Jugoszláviában a *PUTNIK*, stb., amelyek később 19 tagállammal az *AGOT* címen ismert nagy nemzetközi idegenforgalmi vállalatok nemzetközi szövetségében egyesültek. Később ez a nagy nemzetközi szövetség a magyarok kezdeményezői munkásságát elismerendő, az *IBUSZ* akkori vezérigazgatóját, *Bárony Oszkár*t, a legkitünőbb szakemberek egyikét választotta meg elnökének.

Magyarország népszerűsítése

A háború elvesztésével járó csapások csak rövid időre vették el az erejét az akkor még mindig *Menetjegyirodának* nevezett vállalat vezetőinek a kezdeményezéstől és az idegenforgalom fejlesztésétől. 1925-ben *Gálos Kálmán*, a vállalatnak akkor már elnök-igazgatója, vetette fel *el-sőnek a Szent István ünnepi hét megrendezésének gondolatát*. Ő maga már nem érthette meg, váratlan, korai halála miatt, ötlete valóra-válását, de utódai, közöttük elsősorban *Bárony Oszkár*, megtalálták a módot, hogy az idegenforgalom érdekei iránt egyre több érdeklődést tanúsító hatóságokkal együttesen a ma már hagyományosnak és eredményesnek számító ünnepi hetet évről-évre megismételjék. A kezdeményezésben újabb és újabb ötletekben népszerűvé váló akcióban nem volt hiány. Autókorjáratokat szerveztek a fővárosban, hogy azok révén bemutatassák Budapest érdekességeit. Szakképzett, művelt idegenvezető gárdát képeztek ki és neveltek fel, akik hozzáértéssel, kedvességgel, eredetiséggel magyarították Budapest látóvalóit és a külföldiek előtt még vonzóbbá tették Budapestet. Azután következett a „*Jöj-jön három napra Budapestre*” szállásra, ellátásra, autókörjáratokra jogosító kedvezményes árú szelvényes jegyfüzeteknek a külföldi utazási irodák útján való árusítása.

Budapest megkedveltetése és megismertetése céljából 1927-ben vendégül látták itt a bécsi és a velencei hotelportásokat, akik nálunk oly nagyszerű benyomásokra tettek szert, hogy ettől kezdve a legszolgálatkészebb önkéntes propagálói vá váltak a magyar idegenforgalomnak. A mindinkább nagyobbra váló idegenforgalom fejlesztésére most már százazres példányban küldték szét a prospektusokat a világ minden részébe, hogy az érdeklődő külföldieket kielégítsék. Magyar Bolt címen Budapestben a *MANSZ*-szal karöltve megalakították a magyar népművészeti cikkek bemutatását és eladását végző üzletet. Az *IBUSZ* hozta divatba *Mezőkövesdet*, *Bugacot*, a hortobágyi kirándulásokat, a *Balatont* és főleg Budapestet, amelynek gyógyfürdőit is kezdte propagálni. 1929-ben már „*Egy boldog hét Magyarországon*” címmel hoztak forgalomba jegyfüzeteket a külföldön és aki azokat megvásárolta, egy álló hétig Magyarországon mindennel el volt látva. 1929-ben a fizető vendég rendszert honosította meg az *IBUSZ* Magyarországon, azután cserevonatokat hozott külföldről Magyarországra, majd a három heti gyógykúra Magyarországon, „*Ketten egy jeggyel*”, „*Egy vidám hét a Balatonon*” című jegyfüzetekkel a külföldiek tizezreit hozta el Budapestre s ennek kapcsán a magyar ügyet világszerte ismertté tette.

Az *IBUSZ*, melynek vezérigazgatója most *Veress Gábor*, a *MÁV* volt elnökigazgatója, résztvett a szabad közlekedést bénító korlátozások ellen rendezett nemzetközi ankéteken és kongresszusokon. Nagy munkásságot fejtett ki a személyforgalom gyorsítása, kényelmesebb tételre és olcsóbbításra érdekében. Vendégül látott nagy nemzetközi szervezeteket Budapestben és végül úgy építette ki a maga hivatalát, hogy az országban ötvennyolc, Európában 596, Afrikában 9, Amerikában 9, Ázsiában 6 helyen árusították jegyfüzeteit s az Államvasutak jegyeit.

A negyven esztendő munkásságának ez a vázlatos története mutatja a fejlődést, amelyet a magyar főváros világvárossá való válásában az az idegenforgalom kifejtett. Az idegenforgalom olyan mértékű volt, hogy hozama megközelítette azt az összeget, amelyet a gabonatermésből külföldre exportált mennyiséggel az ország nemzetgazdasága nyert. A külföldiek százazres megjelenése már-már az egész főváros arculatát megváltoztatta, az üzletek egész sora nyílt meg, amelyek pusztán olyan cikkek árusításával foglalkoztak, amelyek a külföldiek igényeit elégítették ki. A magyar népművészet, iparművészet, ötvösipar különösképpen megérezte az idegenforgalom áldásait, de a szállodák, penziók, vendéglők, kávéházak, mulatók is haszonélvezőivé váltak a külföldiek látogatásának. Az ország gazdasági vérkeringése életet és lendületet kapott az idegenek itt-tartózkodása nyomán és sikerült ezáltal Budapest nagy értékeit, a gyógyforrásokat és gyógyfürdőket is hasznosítani. A fejlődést és munkát a mostani háború bonyodalmi megakasztották, de az alapokat negyven év munkájával lerakták. Magyarország, főleg benne Budapest, a következő évtizedekben újra központja lehet a világot járó külföldiek érdeklődésének.

NÁDOR JENŐ

✠

Özv. csikszentsimoni dr. Lakatos Gyuláné sz. *Fellner Lucy* a maga, *Mária* leánya és az egész gyászoló család nevében mélyszéges fájdalommal jelenti, hogy szeretett férje,

csikszentsimoni
dr. Lakatos Gyula

ügyvéd, e. e. tartalékos főhadnagy, a m. kir. Kúria ügyvédi tanácsának tagja, v. országgyűlési képviselő

56 éves korában, boldog házasságának 30. évében, Galyatetőn f. hó 12-én váratlanul elhunyt.
Drága halottunk földi maradványai: f. hó 15-én, hétfőn d. u. 3 órakor fognak a Kerepesi-ut melletti temetőben a róm. kat. egyház szertartása szerint beszenteltetni és ugyanott örök nyugalomra helyeztetni.

Az engedélyezett Szentmise áldozatot f. hó 16-án, kedden délelőtt 10 órakor fogjuk a Szervita-téri templomban az Egek Urának bemutatni.
Budapest, 1941. évi december hó.

Nyugodjék békében!

csikszentsimoni Lakatos Tibor öccse	dr. Fellner Henrikné anyósa
H. csikszentsimoni Lakatos Tibor unokaöccse	
Fellner Pál Fellner Alfréd és felesége sógorai és	Fellner György és felesége dr. Fellner Vilmos és felesége sógornői